PAPER TERM - 2
CLASS - +2
SUBJECT - SANSKRIT

Time : 3 hours **M.M. : 50**

- **परीक्षा निर्देशा:- अस्मिन प्रश्न पत्रे चत्वार: खण्डा: सन्ति।**
- **सर्वे प्रश्न: अनिवार्य: सन्ति।**
- **प्रत्येक प्रश्न के अंक उसके सामने दिए गए हैं।**

खण्ड-क

अपठितांश अवबोधनम

1. **अधोलिखितं गद्यांश पठित्वा तदाधारितानां प्रश्नानामुत्तराणि लिखत:-**

परोपकारशीला: लोका: विश्वस्य मंगलाय प्रयतन्ते। ते पतितानां रक्षायै घोरतरं कष्टं सहन्ते। दानशील: कर्ण: प्रतिदिनं सुवर्णं वितरति स्म। शिवि: कोपतस्य प्राप्यान् रक्षितुं निजमांसम् अयच्छत्। दधीचि: देवानां रक्षायै निज शरीरस्य अस्थीनि ददौ। ईसामसीह: लोकानां उपकाराय निजप्राणान् अयच्छत। महात्मागांधी लोकानां हिताय गोलिकानां लक्ष्य: अभवत्।

प्रश्ना:-

क) एकपदेन उत्तरत:-

1. क: प्रतिदिनं सुवर्णं विता स्म?

ख) पूर्णवाक्येन उत्तरत:-

2. दधीचि: किम् अकरोत्?
3. 'अभवत्' इति पदे प्रकृति परिचय: देय।
4. 'निजप्राणान्' इति पदे का विभक्ति:।

या

अस्य गद्यांशस्य शीर्षक लिखत। 4x1=4

2. **अधोलिखितं अनुच्छेदं पठित्वा तदाधारितानां प्रश्नानामुत्तराणि लिखत्:-**

भगवान श्रीकृष्ण: अर्जुनमुपादिशति-यथा नर: जीर्णानि वासांसि विहाय अपराणि नवानि गृह्णाति तथा देही जर्णानि शरीराणि विहाय अन्यानि नवानि संयाति। जातस्य मृत्यु: ध्रुव: मृतस्य च जन्म ध्रुवम्। तस्मात् त्वम अपरिहार्यै अर्थे शोचितुम् नार्हसि अथ चेत् त्वम् इमं धर्म-संग्रामं न करिष्यसि तत: स्वधर्मं कीर्तिं च हित्वा एवं पापमवाप्स्यसि। अन्यच्च लोका: ते अकीर्तिं कथयिष्यन्ति, अकीर्ति: च मरणात् अतिरिच्यते हतो वा स्वर्ग प्राप्स्यसि जित्वा वा महिं भोक्ष्यसे तस्मात् हे कोन्तेय त्वं युद्धाय कृतनिश्चय: उतिष्ठ।

प्रश्ना:-

अ) एकपदेन उत्तरत:-

(क) हत: कौन्तेय: कं प्राप्स्यति?

(ख) जित्वा कौन्तेय: काम भोक्ष्यसे ?

ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत:-

(ग) देही केन प्रकारेण अन्यानि नवानि शरीराणि गृहणाति?

(घ) विहाय अत्र पदे क: उपसर्ग: कश्च प्रत्यय:?

(ङ) जन्म इति पदस्य किं विलोमपदं प्रयुक्तम्?

या

(च) अस्य अनुच्छेदस्य उचितम् शीर्षकम् लिखत।

5x1=5

Downloaded from cclchapter.com

खण्ड-ख (रचनात्मक कार्यम्)

3. अधोलिखितं संकेतपदानि आधृत्य अनुच्छेद लिखतः-

प्रातः काले, सूर्योदयः, सागरतटम्, जलपोताः, शंखादीन्, बहवः, जनाः, भोजनपदार्थानां, विक्रेतारः, उष्ट्रयानम्।

या

अधोलिखित विषयोपरि अनुच्छेद लिखतः-

मम दिनचर्या 1x4=4

खण्ड-ग (पठित अवबोधनम्)

4. अधोलिखितं गद्यांश पठित्वा तदाधारितानां प्रश्नानामुत्तराणि लिखतः- 4x1=4

सप्तपर्वतान् सप्त कुलाचलान् वदन्ति। तेषां पर्वतानां नामान्येतानि- प्रथमः सुमेरूर्मक्ष्ये, द्वितीयः हिमवान्, तृतीयो हेमकूटः, चतुर्थो निषधः, एते सुमेरोरूत्तरः। माल्यवान् पूर्वस्यां गन्धमादनः पश्चिमायां कैलाशश्च मर्यादा पर्वतेभ्योऽतिरिक्तः।

क) एकपदेन उत्तरतः-

1. सप्तकुलाचलान् कान् वदन्ति?

ख) पूर्णवाक्येन उत्तरतः-

2. सप्तपर्वतानां नामानि लिखत।
3. द्वितीयः पर्वतः कः अस्ति?
4. 'गिरीणाम' इति पदस्य स्थाने किं पदं प्रयुक्तम्?

अथवा

'दक्षिणतः' इति पदस्य किं विलोम पदं प्रयुक्तम्?

5. अधोलिखितं पद्यांश पठित्वा तदाधारितानां प्रश्नानामुत्तराणि लिखतः- 4x1=4

सहसा विदधीत न क्रियामविवेकः परमापदां पदम्।

वृणुते हि विमृश्यकारिणं गुणलुब्धा स्वयमेव सम्पदः।।

क) एकपदेन उत्तरतः-

1. मानवः क्रियाम् कदा न विदधीत?

ख) पूर्णवाक्येन उत्तरतः-

2. मानवः किं न विदधीत?
3. विवेकः इति पदस्य अत्र किं विलोमपदं प्रयुक्तम्?
4. कुर्यात इति पदस्य किम् पर्याय प्रयुक्तम्?

या

गुणलुब्धा स्वयमेव सम्पदः इत्यत्र कः विशेषणं पदम्?

6. क्योः द्धयोः भावार्थं स्पष्टी कुरूतः-

1. क्षीयन्ते खलु भूषणानि सततं वाग्यभूषणं भूषणम्।
2. कार्यं वा साधयेयम् देहं वा पातयेयम्।
3. उपभोक्तृणामपि अभियोगो नास्ति विभागस्य विपक्षे।2x2=4

7. (क) 'विष्णु शर्मा' अथवा 'कालिदासस्योपरि' हिन्दी भाषायां संक्षिप्त परिचय लिखत।

(ख) 'उद्भिज्ज-परिषद्' अथवा 'किन्तोः कुटिलता' पाठस्य सारं हिन्दी भाषायां लिखत। 2½ x2½=5

Downloaded from cclchapter.com

8. वस्तुनिष्ठ प्रश्नः निम्नलिखित प्रत्येक प्रश्न 1 अंक का है, उसके चार विकल्प दिए जा रहे हैं, जिनमें से केवल एक सही है, इनमें से सही विकल्प लिखिए:-

1. सन्मित्रं कस्मात् निवारयति?
   (क) धर्मात (ख) पापात्
   (ग) ज्ञानात् (घ) धनात्
2. अपण्डितानां विभूषणं किम?
   (क) मौनम् (ख) आचरणम्
   (ग) ज्ञानम् (घ) धनम
3. 'शिवराजविजयस्य' रचयिता कः अस्ति?
   (क) बाणभट्ट (ख) माघः
   (ग) श्री हर्षः (घ) अम्बिकादत्तव्यासः
4. श्री नायारः कुत्र गमनाय इच्छांन प्रकटितवान्।
   (क) तमिलनाडुः (ख) केरलः
   (ग) हिमालयः (घ) अरूणाचलः
5. पृथ्विव्याः कति भेदाः सन्ति?
   (क) सप्त (ख) अष्ट
   (ग) षट् (घ) पञ्च
6. दधिसमुद्रः कस्य द्वीपस्यावरकः?
   (क) शाकद्वीपस्य (ख) प्लक्षद्वीपस्य
   (ग) पुष्करद्वीपस्य (घ) क्रौञ्चद्वीपस्य
7. उद्‌भिज्ज परिषद् इति पाठस्य लेखकः कः अस्ति?
   (क) श्रीहृषीकेश भट्टाचार्यः (ख) भवभूतिः
   (ग) कालिदासः (घ) न कोऽपि
8. श्रीनायारः स्वल्पभाषी आसीत्। (रेखांकति कथनानि आश्रित्य प्रश्ननिर्माणं कुरूत)
   (क) कः (ख) केषु
   (ग) का (घ) कस्य
9. मनुष्याणां हिंसावृतिः निरवधिः। (रेखांकति कथनानि आश्रित्य प्रश्ननिर्माणं कुरूत)
10. 'अश्वत्थ' शब्दस्य कः अर्थः?
    (क) पीपल का वृक्ष (ख) आम का वृक्ष
    (ग) कमल का फूल (घ) कोई नहीं
11. 'उद्‌भिज्ज' शब्दस्य कः अर्थः?
    (क) वनस्पति (ख) खेती
    (ग) फूल (घ) न कोऽपि
12. यद्यपि ....नीरज-राजितं नीरम् अस्ति, (तथापि .... मानसं .... विना न रमते। (अन्वयः कुरूत)
    (क) सर्वत्र, मरालस्य, मानसं
    (ख) मानसं, सर्वत्र, मरालस्य
    (ग) नीरज, मरालस्य, मानसं
    (घ) राजितं, मरालस्य, मानसं

Downloaded from cclchapter.com

13. ....विद्धीत न क्रियाम्। (रिक्त स्थानं पूरयत)

(क) मध्याह्ने (ख) सहसा

(ग) सायम् (घ) प्रातः

14. सप्त .... सप्तकुलाचलान् वदन्ति। (रिक्त स्थानं पूरयत)

(क) पर्वतान् (ख) समुद्रान्

(ग) हिमालयान् (घ) ऋषीन् 13x1=13

खण्ड-घ

छन्द परिचयः

9. **(क) क्योः द्वयोः छन्दसो लक्षणम् उदाहरणं संगति सहितं लिखितः-**

अनुष्टुप, वंशस्य, वसन्ततिलका। 2x2½=5

(ख) बहुविकल्पीय प्रश्नाः-

1. कस्मिन् गणे सर्वे वर्णाः लघवः भवन्ति।

(क) मगणे (ख) नगणे

(ग) भगणे (घ) न कोऽपि

2. 'यशोदा' इति पदेः कः गण?

(क) यगणः (ख) मगणः

(ग) तगणः (घ) जगणः

या

1. जतौ तु .... जरौ। (रिक्त स्थानं पूरयत)

(क) वंशस्य मुदीरितं (ख) तभजा

(ग) मालिनी (घ) उक्ता

2. .... मालिनी भोगिलौकैः। (रिक्त स्थानं पूरयत)

(क) वंशस्य मुदीरितं (ख) ननमयययुतेयं

(ग) शार्दूलविक्रीडितम् (घ) न कोऽपि 2x1=2

Downloaded from cclchapter.com